

Forssan kaupunki

Tarkastuslautakunnan ARVIOINTIKERTOMUS 2020

Kaupunginvaltuusto 21.6.2021

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunta 1.1. – 31.12.2020.....	4
1.1. Kokoonpano ja tehtäväkenttä.....	4
2. Tilintarkastajan katsaus.....	5
2.1. Kaupungin talous.....	5
2.2. Talouden tasapainon tarkastelua.....	7
2.3. Sitovien talousarvioerien toteutuminen.....	8
3. Keskushallinto.....	8
3.1. Johtoryhmä ja keskushallinto.....	8
3.2. Palvelut.....	9
3.2.1. Perusopetus.....	9
3.2.2. Vapaa-ajan palvelut.....	9
3.2.3. Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö.....	9
3. Teknisen- ja ympäristötoimen toimiala.....	10
3.1. Jätelautakunta.....	10
3.2. Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu.....	11
3.3. Tekninen toimi.....	11
3.4. Ympäristölupalautakunta.....	12
4. Forssan vesihuoltoliikelaitos.....	13
5. Maapoliittinen ohjelma.....	13
6. Henkilöstökysely.....	14
6.1. Taustaa.....	14
6.2. Henkilöstön kokemuksia organisaatiouudistuksesta.....	15
6.3. Koronan vaikutus työn tekemiseen.....	15
6.4. Työhyvinvointi.....	16
6.5. Kuluneen valtuustokausi työntekijöiden näkökulmasta.....	16
7. Suositukset.....	17
7.1. Vuoden 2019 arviointikertomuksen suositusten jälkiseuranta.....	17
8. Loppusanat.....	21

1. Tarkastuslautakunta 1.1. – 31.12.2020

1.1. Kokoonpano ja tehtäväkenttä

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain (121 §) mukaan mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tuloksena on tarkastuslautakunnan yhdessä hyväksymä arviointikertomus. Kuntalaki antaa tarkastuslautakunnalle lain puitteissa vapauden itse päättää arvioinnin laajuudesta ja menettelytavoista.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella, arvioida voimassaolevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, sekä valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Sidonnaisuusilmoitukset julkaistaan Forssan kaupungin www-sivuilla.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja osallistumiskerrat:

Varsinainen jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Mäkinen Manu, puheenjohtaja	(12/12)	Brusin Rami	(0/12)
Kallioinen Marjut, varapuheenjohtaja	(3/12)	Vähä-Pietilä Rauni	(8/12)
Henriksson Jaakko	(11/12)	Ruisvaara Klaus	(0/12)
Hipp-Koskenoja Pirita	(4/12)	Hiukkanen Vesa	(8/12)
Hämäläinen Jari	(11/12)	Lehtimäki Aarre	(0/12)
Rämö Pauli	(0/12)	Rämö Sari	(12/12)
Vuorinen Sofia	(11/12)	Kranni Maija	(0/12)

Varapuheenjohtaja Kallioinen ja jäsen Hipp-Koskenoja ovat olleet esteellisiä osallistumaan kokouksiin ollessaan kaupungin palveluksessa.

Lakisääteinen tarkastuslautakunta kokoontui 12 kertaa, joista 10 pidettiin Teams-etäkokouksena. Lautakunnan pöytäkirjanpitäjänä toimi keskushallinnon toimistos sihteeri.

Kaupungin tilintarkastuksen suoritti BDO Audiator Oy. Vuoden 2019 talousarviossa tilintarkastuspäiviä laskettiin yhteensä 35, joista toteutui 28,3 päivää. Vastuunalainen tilintarkastaja Minna Ainasvuori (JHT HT) raportoi suunnitelmista ja tehdyistä tarkastustoiminnoista v. 2019-2020. Ainasvuori osallistui kokouksiin kaksi kertaa. Hänen kanssaan on oltu jatkuvassa yhteydessä sähköpostitse. Tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy on laatinut Forssan kaupunginvaltuustolle tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2020.

Tarkastuslautakunnan tekemää arviointia varten on kuultu virkamies- ja luottamushenkilöjohtoa, esimiesasemassa olevia ja muita tilivelvollisia sekä pääluottamusmiehiä. Arviointi- ja työsuunni-

telman toteuttamiseksi lautakunnalla on ollut käytössä myös kaupunginhallituksen, valtuuston ja lautakuntien pöytäkirjat sekä kaupungin johtoryhmän muistiot. Arviointi- ja työsuunnitelma ei ole julkinen asiakirja.

Forssa järjesti 2020 kaavaillun seutukunnan kuntien ja organisaatioiden tarkastuslautakuntien yhteistapaamisen etäyhteyksin vasta 25.2.2021. Tapaamisessa puhujiksi oli kutsuttu Forssan kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi, Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän talouspäällikkö Timo Finning, joka siirtyi Forssan uudeksi talouspäälliköksi vuonna 2021 sekä Minna Ainasvuori. Ilmoittautuneita oli 60.

2. Tilintarkastajan katsaus

2.1. Kaupungin talous

Kaupungin ulkoiset toimintatuotot olivat yhteensä 18,4 miljoonaa euroa (2019: 18,3 milj. euroa) ja toimintakulut 117,0 miljoonaa euroa (2019: 114,2 milj. euroa). Toimintatuotot kattoivat toimintamenoista 15,7 % (2019: 16,0 %). Toimintakate heikkeni edellisvuodesta n. 2,8 miljoonaa euroa. Toimintatuotot toteutuivat muutettua talousarviota n. 0,2 miljoonaa euroa pienempinä ja toimintamenot n. 1,1 miljoonaa euroa pienempinä kuin muutostalousarviossa ennakoitiin. Toimintamenoissa suurimmat alitukset olivat henkilöstömenoissa (n. 0,5 miljoonaa euroa) ja muissa toimintamenoissa (n. 0,7 miljoonaa euroa).

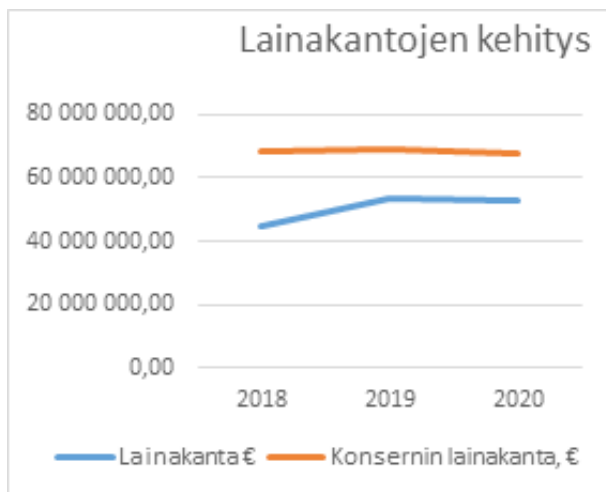
Kaupungin tuloista valtionosuudet muodostivat 48,3 miljoonaa euroa, joka on noin 7,5 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Valtionosuuksiin sisältyi 4 miljoonaa euroa valtion koronatukea. Valtionosuuksien toteuma oli n. 4,6 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota ja 0,6 miljoonaa euroa muutostalousarviota suurempi. Verotuloja kaupungille kertyi yhteensä 61,6 miljoonaa euroa, joka on noin 0,9 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Verotulojen kasvuun vaikutti yhteisöveron kuntien jako-osuuden muutos koronavaikutusten vuoksi. Verotulot toteutuivat n. 0,6 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota pienempinä ja 0,9 miljoonaa euroa muutostalousarviossa ennakoitua paremmin.

Vuosikate oli 10,9 miljoonaa euroa (2019: 5,5 miljoonaa euroa) ja kattoi poistoista 143,4 % (2019: 91,1 %). Suunnitelman mukaiset poistot (6,2 miljoonaa euroa) pysyivät edellisvuoden tasolla, mutta niiden lisäksi tehtiin myös kertaluonteinen poisto 1,4 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos oli 1,0 miljoonaa euroa voitollinen (2019: 0,5 miljoonaa euroa tappiollinen).

Kaupungin lainakanta oli vuoden 2020 lopussa 52,8 miljoonaa euroa (luku sisältää myös konsernitilivelat). Lainakanta pieneni edellisestä vuodesta 0,8 miljoonalla eurolla. Asukasta kohti kaupungilla oli lainaa 3.144 euroa (2019: 3.174 euroa). Vuonna 2019 koko maan keskimääräinen lainakanta asukasta kohti oli 3.342 euroa. Kaupunkikonsernin lainakanta oli vuoden lopussa 67,7 miljoonaa euroa (2019: 69,0 milj. euroa). Konsernin lainat olivat asukasta kohti 4.028 euroa.

Kaupungin taseessa 31.12.2020 oli kertyneitä ylijäämiä yhteensä 9,2 miljoonaa euroa (2019: 8,1 miljoonaa euroa). Konsernitaseen kertyneet ylijäämät 31.12.2020 olivat 26,7 miljoonaa euroa (2019: 22,8 miljoonaa euroa).

Omavaraisuusaste mittaa kuntien vakavaraisuusastetta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä pienempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävää velkarasitetta. Forssan omavaraisuusaste vuonna 2020 oli 57,9 % (2019: 56,4 %).

Tarkastelu kuntalain 118 §:ssä määriteltyjen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerien täytymisestä (kriisikunnaksi määritellään, mikäli kaikki alla olevat kriteerit täyttyvät kahtena vuonna peräkkäin):

Kriteeri	TP2020	Johtopäätös
Kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen	+14.768	EI TÄYTY
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosentti yksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	Forssa: 20,5 Koko maa: 19,97	EI TÄYTY
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla	Forssa: 4.028 Koko maa (v.2019): 7.084	EI TÄYTY
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia	Forssa: 49 %	EI TÄYTY

2.2. Talouden tasapainon tarkastelua

Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.2020	+8.139.331 euroa
Tilikauden ylijäämä 31.12.2020	+1.043.081 euroa
Ylijäämät yhteensä 31.12.20120	+9.182.412 euroa

Talousarvio 2021 ylijäämäärvio	677.919 euroa
Taloussuunnitelma 2022 alijäämäärvio	-201.082 euroa
Taloussuunnitelma 2023 ylijäämäärvio	551.991 euroa
Ylijäämät 2021-2023 yhteensä	1.028.828 euroa

Arvio ylijäämistä 31.12.2023 tilanteessa	10.221.240 euroa
--	------------------

Kaupungin investointisuunnitelman 2021-2023 mukaan investointimenot ovat:

vuonna 2021 18,9 miljoonaa euroa

vuonna 2022 12,2 miljoonaa euroa

vuonna 2023 4,4 miljoonaa euroa

Kuntalain 110 §:ssä todetaan, että taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman 2021-2023 perusteella näyttää siltä, että kaupungin talous on tasapainossa, jos suunnitelmat toteutuvat kuten on arvioitu. Tilinpäätöksessä on todettu, että kaupungin talousnäkymät ovat tulevalla taloussuunnittelukaudella kireät johtuen verorahoituksen heikosta kehityksestä. Tähän vaikuttavat mm. kaupungin väkiluvun aleneminen, työssäkäyvien määrän pienentyminen sekä väestön ikääntyminen. Myös koronapandemialla tulee olemaan vaikutuksia menoihin ja tuloihin. Kertynyt hoitovelka edellyttää lisää resursseja terveydenhuoltoon.

2.3. Sitovien talousarvioerien toteutuminen

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot olivat sitovia toimialatasolla siten, että menot ja tulot olivat valtuustoon nähden erikseen sitovia. Nettositovuuden piirissä olivat Vapaa-aikapalvelut, Työllisyyspalvelut ja Yhteistoiminta-alueen jätehuolto. Näiden osalta sitovuustaso oli määrärahojen ja tuloarvioiden erotus eli toimintakate.

Käyttötalouden olennaiseksi katsottavia, tilivelvollisten vastuuvapauteen vaikuttavia määrärahojen ylityksiä tai tuloarvioiden alituksia ei toteutunut. Sivistys- ja tulevaisuuspalveluiden tulot alittuivat 269.365 eurolla ja menot 385.166 eurolla. Maankäyttöpalveluiden menot ylittyivät 43.819 eurolla ja tulot alittuivat 8.153 eurolla. Infrapalveluiden tulot alittuivat 11.027 eurolla, mutta myös menot alittuivat 131.996 eurolla.

3. Keskushallinto

3.1. Johtoryhmä ja keskushallinto

Johtoryhmä kokoontui vuoden 2020 aikana 26 kertaa, joista Teams-etäkokouksia oli 20 kertaa. Johtoryhmään kuuluu 9 jäsentä: Kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi, kaupunginsihteeri Matti Pietilä, henkilöstöpäällikkö Esa Sinisalo, henkilöstön edustaja vuonna 2020 Jani Kalanen, talousjohtaja Leena Järvenpää, tekninen johtaja Antti Heinilä, sivistysjohtaja Jarmo Pynnönen, toimitusjohtaja Riikka Riihimäki Forssan Yrityskehitys Oy:stä sekä yhtymäjohtaja Katariina Korhonen Forssan hyvinvointikuntayhtymästä. Johtokunnan kokouksiin on lisäksi osallistunut Tiina Kempainen, joka toimii koko kaupungin strategiakoordinaattorina.

Johtoryhmän tehtävänä on valmistella asioita, jotka tulevat hallituksen ja valtuuston päätettäväksi.

Pärjäävä Forssa 2:den toimenpideohjelma hyväksyttiin talousarvion yhteydessä ainoastaan vuotta 2021 koskevien toimenpiteiden osalta. Loppuosa ohjelman hyväksymisestä siirrettiin vuonna 2021 hyväksyttäväksi. Toimenpideohjelman laatimiseen otettiin osaksi myös valtuustoryhmien puheenjohtajat.

3.2. Palvelut

Lapsiystävällinen päätöksentekomalli on vakiintunut sivistys- ja tulevaisuuslautakunnan päätöksenteossa. Prosessikaavio löytyy kaupunginhallituksen 6.5.2019 kokouksen 116 §:stä liitteenä.

3.2.1. Perusopetus

Korona-pandemian vuoksi etäopetukseen siirryttiin maaliskuussa valtakunnallisen linjauksen vuoksi ja kouluun palattiin huhtikuussa muutamaksi viikoksi. Etäopetukseen siirtymistä helpotti aiemmin kaikille opiskelijoille hankittu älylaite ja se, että niitä oli totuttu jo käyttämään. Etäjakso aiheutti sen, että muutamat oppilaat tarvitsivat muita enemmän oppilashuollollista tukea, jota jatkettiin myös lukuvuoden 2020-2021 aikana. Erityistä tukea tarvitseville oppilaille tarjottiin mahdollisuus lähiopetukseen. Lisäksi kaikille oppilaille tarjottiin joko kouluruokailu koululla tai vaihtoehtoisesti noutoaterian sai noutaa Tölön keskuskeittiöltä. Tarkemmat tiedot tilinpäätöksessä s. 25-26.

Monikylän eli uuden monitoimikeskuksen rakentaminen alkoi 16.10.2020.

3.2.2. Vapaa-ajan palvelut

Uusi vapaa-ajan palvelualue aloitti toimintansa 1.6.2020. Uusi joustokaukalo vaihdettiin 2020 kesällä ja FPS:n mestispelit käynnistyivät. Korona-pandemia aiheutti monia tapahtumien, liikuntaryhmien perumisia, sekä liikuntapaikkoja ja Vesihelmi oli suljettuna. Näistä syntyi merkittäviä taloudellisia tappioita kävijämäärien pienentymisen vuoksi. Näiden palveluiden saatavuuden rajoittamisen vaikutuksia asukkaiden fyysiseen ja psyykkiseen toimintakykyyn ei voi vielä arvioida luotettavasti vaikka yleisesti niitä oletetaan olevan.

Nuorisotyö siirtyi koronan takia verkkoon 2,5 kk:ksi ja siellä nuorten tavoittaminen oli haastavaa. Etsivän nuorisotyön asiakasmäärä kasvoi hieman, johon lisättiin myös resursseja. Tarkemmat tiedot tilinpäätöksessä s. 26-27. Kesäleirit saatiin pidettyä, mutta ei yön yli leirejä.

Kirjasto oli kokonaan tai osittain suljettu korona johdosta keväällä 2020 ja syksyn palveluja siirrettiin verkkoon osittain tai kokonaan. Koronan johdosta toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet ja määrärahoja jäi käyttämättä.

Finna-asiakasliittymän laajentumisen vuoksi lounakirjastot.fi jäi pois. Seudullinen yhteishanke pyrkii myös hankkimaan yhteisen uuden kirjastoauton, joka palvelisi Tammelassa ja Forssassa.

Museot kärsivät vähentyneistä kävijämääristä koronan johdosta. Niiden toimintaa ja sisältöä lisättiin verkkoon.

3.2.3. Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö

Lukiopetusta jouduttiin siirtämään etäopetuksen tai osa kursseista toiseen ajankohtaan koronan takia, mutta haasteista selvitettiin. Valtiolta haettiin korona-avustusta ja sitä myös saatiin.

OPH:n rahoittama Forssa tv:n kehittämä (toinen toimintakausi) Wahren opiston uutiskanava keräsi 161 lähetykseen 52 847 katselukertoja.

Musiikkiopistossa musiikkileikkikoulun osallistujien määrä putosi merkittävästi koronan vuoksi. Muuten musiikkiopiston osallistumismäärä oli vakaa vuoden aikana, vaikka koronapandemia rajoitti toimintaa. Valtion avustuksien avulla pystyttiin järjestämään pienemmille ryhmille tunteja rajoitteiden sallimissa puitteissa.

Lasten ja nuorten kuvataidekoulu oli LUMA2020 kehittäjäkoulu, jonka tarkoitus oli kokeilla ja yhdistää eri tieteenaloja taiteen opetuksessa. Syksyllä etäyhteydellä pidettiin myös KOTONA-kursseja.

Varhaiskasvatuksessa korona aiheutti suuria haasteita. Kesken toimintakauden palvelujen piiriin tulevien lasten ikä oli suurimmaksi osaksi alle 3 vuotta. Tilanne aiheutti myös haasteita sekä henkilöstö- että tilaresursseille. Erityisen tuen tarve lasten osalta pysyi ennallaan suuruusluokaltaan, mutta yksittäisten haasteiden koko kasvoi, erityisesti ns. olemisen haasteet lisääntyivät. Valtion koronatukea saatiin, mutta sen vaikutukset kohdistuvat vasta vuoteen 2021.

3. Teknisen- ja ympäristötoimen toimiala

3.1. Jätelautakunta

Jätelautakunta kokoontui vuoden 2020 aikana yhteensä 6 kertaa. Viranhaltijapäätöksiä jätemaksun kohtuullistamisesta, jäteastian tyhjennyksen keskeyttämisestä ja tyhjennysvälin pidentämisestä tehtiin yhteensä 757 kpl.

Yhteistyöpalavereita jätelautakunnan viranhaltijoiden ja Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n välillä oli 9 kpl, ja ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa viranhaltijat tapasivat kerran etäyhteyden kautta.

Jättemaksutaksa uudistettiin ja se astui voimaan 1.1.2021. Koronaviruksen aiheuttaminen rajoitusten sekä jätelain uudistuksen viivästymisen vuoksi toiminnalliset tavoitteet toteutuivat vain osittain. Koronaviruksen vuoksi osa suunnitelluista tapahtumista, kuten jätelautakunnan iltakoulu, viranhaltijoiden tapaamiset kuljetusyrittäjien kanssa ja muut koulutustilaisuudet, peruuntuvat.

Jätelain uudistuksen viivästyminen aiheutti viivästyksiä myös toimialueen jätepoliittisen ohjelman uudistamisen suunnitteluun ja jätteenkuljetusjärjestelmäpäätöksen edistämiseen sekä vaikeutti pitkän aikavälin toiminnallisten tavoitteiden suunnittelua.

Facta Jätehuolto -jätteenkuljetusrekisteriohjelmiston käyttöönottoprojekti jatkui koko vuoden ajan. Vuoden aikana vanhojen viranhaltijapäätösten tiedot siirrettiin uuteen rekisteriin ja uusi viranhaltijapäätösjärjestelmä saatiin käyttövalmiiksi.

Kesän ajan jätelautakunnassa työskenteli määräaikainen harjoittelija rekisteriohjelmistoon liittyvien tehtävien parissa. Rekisteriohjelmiston sähköisen asiointin osio ja uudet sähköiset hakemuslomakkeet saatiin viranhaltijoiden testikäyttöön marraskuussa, jotta asiointipalvelu saadaan asiakkaiden käyttöön vuoden 2021 alkupuolella.

3.2. Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

Korona on vaikuttanut siten, että asiakaspalvelua ja työtapoja on kehitetty. Etätö on tehty mahdolliseksi ja asiakkaiden kanssa videopuhelut on otettu käyttöön. Myös ohjeistusta, lomakkeita ja nettisivuja on yhtenäistetty vastaamaan yhteistoimintasopimusta (Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä).

Forssa on vastannut seutukunnallisesti rakennusvalvonnasta ja ympäristönsuojelutehtävistä vuodesta 2019 lähtien. Rakennus- ja toimenpidelupa, sekä muita maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia päätöksiä sekä ilmoitusmenettelyitä tehtiin kokonaisuudessaan 60 kpl enemmän kuin aikaisemmin, mutta viiden kunnan sisällä on merkittäviä vaihteluja vuositasolla.

Ympäristönsuojelussa toimintojen lukumäärä on kasvanut vuodesta 2019. Siihen kuuluu laajasti pinta- ja pohjavesien suojelutoimet. Forssan kaupungin strategiassa on kestävään elinvoimaan nostettu kolme asiaa: ekologinen kestävyys (toiminta asettuu luonnon kantokyvyn rajoihin), taloudellinen tasapaino, sekä sosiaalinen että kulttuurillinen kestävyys. Tilinpäätöksen s. 34 kaaviosta voidaan päätellä, että eläinsuojat ja nimenomaan lihatalouden tuotokset ovat isoin valvottava asia.

3.3. Tekninen toimi

Tekninen toimi saavutti pääosin vuodelle 2020 talousarviossa asetetut toiminnalliset tavoitteet. Korona-pandemiasta johtuen osa toimialan henkilöstöstä on työskennellyt myös etätöissä vuoden 2020 aikana.

Merkittävimmät 2020 infrapalveluiden investointihankkeet olivat Kauppakadun, Esko Aaltosen kadun ja Oikokadun saneeraus sekä Lamminrannan parkkipaikan rakentaminen. Kustannukset ylittivät arvion alueen huonoista perustulosuhteista johtuen. Lisäksi toteutettiin useita pienempiä rakentamis- ja kunnostustoimenpiteitä yhdyskuntalautakunnan päätösten mukaisesti. Kuhalankosken padon kunnostus valmistui juhannukseksi. Se toteutui ennakoitua paremmin ja määrärahavarausta jäi käyttämättä. Jokipenkereen kunnostus ei ollut valmis toteutettavaksi 2020.

Kiinteistöjen, katu- ja puistoalueiden ylläpito on tapahtunut osin suunnitellun mukaisesti ja toiminnalla on varmistettu hyvät, viihtyisät ja turvalliset olosuhteet käyttäjille.

Maankäyttöpalvelut valmistelivat maapoliittisen ohjelman päivityksen päätöksentekoon vuoden 2020 aikana. Tätä käsitellään arviointikertomuksessa omassa luvussaan. Metsäohjelma asetettiin nähtäville vuoden 2020 lopulla.

Kanta-Hämeen pelastuslaitos tuotti Forssan kaupungin pelastuspalvelun osakaskuntien tekemän palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Teknisen toimen hallinnon alaisuuteen kuuluvat maaseutupalvelut on tuotettu Someron kaupungin toimiessa isäntäkuntana.

Maankäytön suunnittelun tehtäväkentästä on vuoden 2020 aikana tehty:

1. Haudankorva III E ehdotus maankäyttösopimuksia varten,

2. Hevossilta osayleiskaavan alustava versio maanomistajan neuvotteluja varten,
3. Kojo osayleiskaava on valmisteltu ehdotusvaiheeseen ja toiseen kertaan alustavasti neuvottelujen pohjaksi kaupunginhallituksen tehtyä uuden linjauksen koululle tulevan yhteyden sijainnista.
4. Vuoden aikana on hyväksytty Uusikylä II N, Linikkala IV osayleiskaavat.
5. Tehtiin ns. pikakaavana Pilvenmäki II C alusta hyväksyntään saakka.

Yhteistyössä teknisen viraston muiden toimijoiden kanssa laadittiin hakemus kansallisen kaupunkipuiston valtion avustusta varten. Hakemuksessa huomioitiin kansallisen kaupunkipuiston edellyttämän luonnon monimuotoisuuden ja kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman vaatimusten sisältö sekä lisättiin muun muassa alustavia suunnitelmia avustusrahalta tehtäviin toteutuksiin. Lisäksi on tehty useita selvityksiä tekeillä oleviin kaavoihin liittyen muun muassa Uusikylä III B kaupunkirakenteellinen selvitys ja inventoinnin täydennys. Myös ohjattaviin rakennuslupiin liittyen on tehty selvityksiä muun muassa voimalarakennuksen viereen rakennettavan liikerakennuksen maisemaan ja historialliseen ympäristöön sovittamiseksi. Ajantasakaava on valmistunut netissä julkaistavaksi.

3.4. Ympäristölupalautakunta

Ympäristölupalautakunta huolehtii rakennusvalvonnasta ja ympäristönsuojelusta sekä toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena, kemikaalilaissa tarkoitettuna kunnan kemikaaliviranomaisena, maa-aineslaissa tarkoitettuna kunnan lupa- ja valvontaviranomaisena, rakennuslainsäädännössä tarkoitettuna kunnan rakennuslupaviranomaisena ja ulkoilulaissa tarkoitettuna kunnan leirintäalueviranomaisena.

Vuonna 2019 aloitettu seudullinen yhteistyö on vastannut sille asetettuja odotuksia ja palvelun laatu sekä tehokkuus on parantunut. Uudet toimintatavat on omaksuttu pääasiassa hyvin ongelmien ollessa lähinnä yksittäisiä tapauksia. Tiedottamisen ja tiedonkulun suhteen on vielä parannettavaa. Muutoin asiantuntemuksen keskittyminen ja selkeämpi työjako on parantanut palvelun tasoa koko seudulla.

Toiminnan pullonkaulaksi voi muodostua joka kunnassa erikseen toimiva ympäristölupalautakunta. Yksi yhteinen seudullinen lautakunta voisi osaltaan tehostaa päätösten tekemistä ja toiminnan suorittamista, mutta sen toteuttamiseen liittyy myös haasteita. Ympäristölupakysymykset koetaan kunnan omiksi asioiksi ja myös jokaisen mukana olevan kunnan tilanteiden ja tarpeiden huomioiminen voi olla ongelmallista yhdessä yhteisessä lautakunnassa.

Yhteistyö HAMK:n kanssa jatkui vuonna 2020 poikkeusoloista huolimatta. Yhdessä toteutettiin työharjoittelujaksot kesällä ja talvella. Tulevien työharjoittelujaksojen lisäksi on keskusteltu alustavasti yhteisestä hankkeesta HAMKin Kestävän kehityksen –linjan kanssa.

Ympäristönsuojelun osalta järjestelmällinen työ on jatkunut edelleen.

4. Forssan vesihuoltoliikelaitos

Forssan vesihuoltoliikelaitoksen tehtävänä on huolehtia vesihuoltolain mukaisesta vedenhankinnasta sekä viemäroinnistä ja toimittaa erikseen sovitut palvelut toiminta-alueen ulkopuolisille asiakkaille. Talousveden laatua tarkkailtiin valvontatutkimusohjelman mukaisesti ja se todettiin hyväksi.

Koronapandemian aikana vesihuollossa varmistettiin toiminnan jatkuvuus yhteistyöllä muiden vesilaitosten kanssa ja siirtämällä henkilöstöä etätöihin. Vesihuoltoliikelaitoksen johtokunnan tavoitteiden mukaisesti laadittiin vesijohtoverkoston saneerausohjelma vuoteen 2030 asti. Tällä toimenpiteellä saadaan jatkossa vesi- ja viemäriverkosto pidettyä hyvässä kunnossa. Toimintavuonna 2020 vesivuotojen määrä oli tuntuvasti vähentynyt.

Forssan kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti vesihuoltoliikelaitos maksoi kaupungille pääomakorvausta 1 000 000 euroa. Tilikauden aikana tehtiin jo suunniteltuja investointeja toimintaan varatun 700 000 euron budjetin rajoissa. Vesihuoltoliikelaitos saavutti sille asetetut tavoitteet. Liikevaihto kasvoi 500 000 euroa. Vedenkulutuksen myönteisen kehityksen vuoksi, mikä selittyy etätöihin siirtymisellä.

Tilikauden 2020 ylijäämäksi muodostui 345 974 euroa.

5. Maapoliittinen ohjelma

2016–2020 tehdyssä ohjelmassa ohjausryhmässä oli 9 luottamusmiesjäsentä kaupunginhallituksesta, valtuustosta, sekä yhdyskuntalautakunnasta. Virkamiesjäseniä oli 4 ja heidän tehtävä oli vastata käytännön valmistelutyöstä. 2021–2025 ohjelmasuunnittelussa ohjausryhmän koko oli pienentynyt 4 luottamusmiesjäseneseen ja virkamiesjäsenistö pysynyt samana.

Toimet, joita on tehty ja joita on suunniteltu tehtäväksi, ovat Forssan kaupunkistrategian 2030 mukaisia. Sen keskeisin ydin on ”Järkivihreä Forssa – kestävä elinvoimaa”. Maapoliittinen ohjelma tukee kaupunkistrategiaa edistämällä kaupungin mahdollisuuksia tarjota oikea-aikaista ja oikeanlaista maata. Muutokset 2015–2020 syyskuuhun mennessä ovat seuraavanlaiset; tonttimaan osuus on kasvanut (86 ha < 240 ha), katu- ja liikennealueiden osuus on kasvanut (167 ha < 170 ha), puistoalueet ovat pienentyneet (270 ha > 265 ha). Lisäksi muuta yhteistä aluetta 2016–2020 ohjelmassa ilmoitettiin olevan noin 333 ha, johon sisältyy metsä- ja peltomaat. 2021–2025 ohjelmassa vastaavasti ilmoitettiin muuta yleistä aluetta olevan noin 16 ha ja muuta maata 530 ha, joka muodostuu metsä-, pelto- ja laidunmaasta. Sekä asemakaavoittamatonta aluetta 2016–2020 ohjelmassa ilmoitettiin olevan 1 150 ha, joka muodostuu metsä- ja peltomaasta, sekä raakamaasta. 2021–2025 ohjelmassa tämän osuus oli noin 790 ha, joka koostuu metsätalous-, pelto- ja laidunmaasta, sekä raakamaasta. Kahden jälkimmäisen arvioiminen on hankalaa.

Kaupunki varaa talousarvioon määrärahan maahankintoihin joka vuosi (60 000€) ja on kiinnostunut erityisesti maa-alueista, jotka sijaitsevat kaupungin omistaman maa-alueen vieressä ja ovat kunnallisteknisesti nopeasti käyttöön otettavissa. Lisäksi maapoliittinen ohjelma huomioi virkistys- ja suojelutarpeet, sekä vesihuollon tarpeet maan hankinnassa. Vastaavasti kaupunki välttää pelto- ja metsätalousmaan, sekä virkistys- ja suojeluarvollisen maan myymistä. Kirjanpidollisissa

tunnusluvuihin maantasearvo on laskenut hieman 2016 alusta (14,1 M€) syyskuuhun 2020 (13,900 M€).

Asemakaava-alueella kaupunki pyrkii tapauskohtaisesti laatimaan maanomistajan kanssa maankäyttö sopimuksen (kaupungin hallituksen hyväksymiä sopimuksia). Maapoliittisessa ohjelmassa on otettu kantaa ja aloitettu työ, jotta voidaan varmistaa kunnan etu tilanteessa, jossa yhdyskuntarakentamista syntyviä kustannuksia joudutaan korvaamaan maanomistajille. Maakaarilaissa 91 c,e –p §:ssä on säädetty kehittämiskorvauksesta, mutta Forssassa on päästy aina neuvottelutulokseen ja siksi menettelyä ei ole sovellettu. Etuosto-oikeuttaan kaupunki on käyttänyt viimeksi 2014 ja kaupunki seuraa tarkasti kiinteistökauppoja alueellaan.

Maapoliittisessa ohjelmassa on erityisesti nostettu esille luovutusvoittoasia, kun maata myydään kunnalle. Tämän korostaminen olisi kaupungin laajentumiselle eduksi, sekä yksityiselle maanomistajalle, joka myy maansa pois. Suora lainaus ohjelmasta: ”*Kun maata myydään kunnalle, luovutusvoiton veronalaista määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään automaattisesti 80 %, kun vastaava vähennys yksityisten välisissä kauppoissa on vain 20 - 40 % kauppahinnasta, riippuen myyjän hallinta-ajasta maa-alueen osalta.*”

Kaikki myynissä olevat tontit ovat kunnallistekniikan piirissä ja asuinkiinteistö tontteja on yhteensä yli 100 kpl ja yritystontteja 20 kpl, joista 15 on kunnallistekniikan piirissä ja nämä saadaan nopealla aikataululla rakennettua, mikäli tarve tulee. Kaupunki ei ole vuokrannut uusia asuntotontteja, vaan lähinnä yritystontteja pitkäaikaisilla sopimuksilla. Syy vuokratonttien kysynnän alhaisuuteen löytyy edullisesta hintatasosta ostaa tontti.

Forssan strategian mukaan kestävän elinvoiman menestystekijöitä (luonto, maaseudun mahdollisuudet ja rakennettu ympäristö, kohta 3.) painotetaan kaavoituksessa, jotta saadaan aikaan vahvoja oman identiteetin omaavia eriluonteisia asuinalueita.

Maapoliittisessa päätöksenteossa vältetään pitkäaikaisia vuokrasopimuksia asemakaava-alueilla, jos kaavamuutos on vireillä, sekä yleiskaava-alueella, kun kyseessä on alue, jonka on asemakaavoitettavissa yhdyskuntarakentamiseen, virkistyskäyttöön tai suojelutarkoitukseen. Kaupungin hallitus johtaa maapolitiikkaa, valtuusto päättää ohjelmasta 5 vuodeksi kerrallaan. Kaupunkikonsernin eri yhtiöt sitoutetaan ohjelmaan ja eri sidosryhmien kanssa ollaan yhteistyössä.

6. Henkilöstökysely

6.1. Taustaa

Tarkastuslautakunta teki kaupungin henkilökunnalle suunnatun kyselyn, jossa selvitettiin henkilökunnan kokemuksia organisaatiouudistuksesta, koronapandemian vaikutuksesta työskentelyyn, työhyvinvoinnista ja työyhteisöstä. Kysely lähetettiin 243 henkilölle, joista 43 vastasi siihen.

Kysely toteutettiin laadullisena, johon vastattiin ainoastaan sanallisesti ja anonyymisti. Vastaaja sai kertoa toimialansa vapaaehtoisesti ja kyselyssä sitouduttiin olla käyttämättä suoria sitaatteja, jotta voidaan varmistua kaikin tavoin, ettei henkilöllisyyttä ole mahdollista selvittää. Tavoitteena oli paitsi madaltaa kynnyksiä kyselyyn osallistumisessa mutta myös saada mahdollisimman totuudenmukainen käsitys henkilökunnan kokemuksista.

6.2. Henkilöstön kokemuksia organisaatiouudistuksesta

Suurin osa vastaajista ei koe organisaatiouudistuksen vaikuttaneen suoraan toimeensa. Uudistus itsessään koetaan tarpeelliseksi ja välttämättömäksi, mutta se aiheuttaa myös selvästi havaittavaa epävarmuutta tulevaisuutta kohtaan ja töiden jatkumisen osalta silloinkin, kun uudistus ei suoraan nykyisiä työtehtäviä ole koskenut.

Selvä enemmistö vastaajista kertoo, että uudistus on aiheuttanut lisää ylimääräistä työtä, jonka kuitenkin ymmärretään laajasti liittyvän uusien toimintatapojen omaksumiseen. Uudistuksen uskotaan parantavaan toimintaa ja toimintatapoja kun alkuvaiheesta on selvitty. Osaltaan kuormittavaksi koetun lisätyön kuvataan johtuvan hallintorakenteen epäselvyydestä ja siitä, että asioita joutuu nyt selvittämään itse enemmän.

Tämä tiedonkulkuun liittyvä ongelma mainitaan useissa vastauksissa ja se voi myös osaltaan selittää kasvanutta epävarmuutta ja huolta. Henkilökunnan kokemukset siitä, onko heitä kuultu organisaatiouudistuksessa jakautuvat positiivisen ja negatiivisen välille. Neutraaleja vastauksia ei juuri ole. Vastaavasti Monikylä, jonka suhteen ei kysytty mitään, nousee esille joko positiivisessa tai negatiivisessa kontekstissa, muttei neutraalissa.

Yleensä ottaen organisaatiouudistukseen suhtaudutaan positiivisesti avoimena sen mahdollisuuksiin. Jossain määrin epäselväksi koetusta hallintorakenteesta huolimatta sen koetaan tuoneen selkeyttä omaan tehtäväkenttään ja helpottaneen työn tekemistä. Positiivisiksi asioiksi mainitaan omien vaikutusmahdollisuuksien ja kuultavaksi tulemisen paraneminen. Negatiivisissa kokemuksissa korostuu resurssien niukkuus tai huono yhteys esimiehiin.

6.3. Koronan vaikutus työn tekemiseen

Koronan alkuvaiheessa etenkin tiedottamisen ongelmat nousivat vastauksissa esiin. Ohjeita ei aluksi tullut tarpeeksi ja osassa vastauksissa toistuu maininta, että tietoa oli saatu vasta Forssan Lehdestä. Myöhemmässä vaiheessa ongelmia aiheutti ohjeiden sekavuus, jonka taustalla oli eri viranomaisten joskus ristiriitaisetkin viestit, mitkä olivat vaikeuttaneet myös kaupungin viestintään. Vastauksien pohjalta jää epäselväksi missä vaiheessa kaupunki keskitti tiedottamisen ja ohjeistamisen vai tekikö se sitä lainkaan. Suurempi osa vastaajista kokee saaneensa tietoa ja ohjeita hyvin, mutta myös huomionarvoinen osa vastaajista kokee joutuneensa ottamaan omatoimisesti liikaa selvää toimintatavoista tai jääneensä vaille työnjohdon neuvoja tai vastauksia esitettyihin kysymyksiin. Viestintäkanavia tiedottamiselle koettiin myös osin olevan liikaa ja niiden tarjoaman tiedon olevan sekalaista.

Alkuvaihetta varjosti nopeasti muuttuva tilanne, joka edellytti nopeita muutoksia. Niin ikään päätösten tekeminen etätöihin siirtymisestä ei syntynyt jouhevasti ja yhteyksissä sekä laitteiden käytössä ilmeni aluksi ongelmia. Alkuvaiheen ongelmista huolimatta kaupunki onnistui töiden järjestämisessä hyvin. Myöhemmässä vaiheessa alun ongelmista selvittiin ja etenkin siitä heräsi kiitosta, että lomautuksiin tai irtisanomisiin ei ryhdytty.

Asiakaspalvelun osalta asiakaskohtaukset romahtivat. Osa töistä on sen luontoisia, ettei niiden hoitaminen etäyhteyksin onnistu luontevasti. Töiden uudelleenjärjestämisessä onnistuttiin kokonaisuuteen nähden hyvin.

Etätöihin siirtyminen vahvasti digiloikkaa, johon suhtaudutaan positiivisesti. Etätöskentelyn koetaan tehostaneen työskentelyä ja säästävän aikaa. Vastauksissa toistuu toivomus, että etätömahdollisuus säilyisi myös koronatilanteen helpottaessa. Jossain määrin etätöskentelyn koetaan kuitenkin heikentäneen yhteyden saamista osaan henkilökuntaan ja heikentäneen myös yhteisöllisyydentuntoa fyysisten kohtaamisten puuttuessa.

6.4. Työhyvinvointi

Vastaajien kokemukset työhyvinvoinnin osalta jakautuvat melko tasaisesti niihin, jotka kokevat positiivista kehitystä, jotka eivät ole kokeneet muutosta ja heihin, jotka kokevat työhyvinvoinnin heikentyneen. Suurempi osa ilmaisee tyytyväisyyttä, mutta erittäin huolestuttavaa on muutamat vastaukset, joissa annetaan ymmärtää tai sanotaan suoraan, ettei henkilön hyvinvointi edes kiinnostaa. Kaupungin panostus työhyvinvoinnin parantamiseksi ei ole suurimman osan mielestä näkynyt käytännössä. Lähiesimiesten merkitys ja positiivisuus koetaan työhyvinvoinnin kannalta tärkeäksi ja että kaupungin pitäisi osoittaa heille tukea.

Yleisimmäksi työkuormitusta kasvattavaksi ja työhyvinvointia heikentäväksi asiaksi mainitaan korona. Liikuntasetelit ja paikkojen lisääntyminen jossa niitä voi käyttää, saa kiitosta.

Työyhteisön ilmapiiriä kuvataan pääasiassa hyväksi. Vastauksien perusteella melko vähäiseksi jäävät ongelmat liittyvät lähinnä kahdenvälisiin henkilökemioihin. Parhaaksi tavaksi selvittää ongelmia vastaajat kokevat avoimen keskustelun ja työnjohtajan roolin. Johtajien säännöllinen vierailu työpisteissä koetaan toivottavana. Työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua pidetään erittäin tärkeänä työhyvinvoinnin ja hyvän työilmapiirin kannalta.

Varsin mielenkiintoista on, että vastaajat kokevat sekä arvostusta että sen puutetta niin asiakkaiden, esimiesten kuin poliitikkojen puolelta. Vastaajasta riippuen painotus vaihtelee positiivisen ja negatiivisen kokemuksen puolella melko tasaisesti näiden välillä.

6.5. Kuluneen valtuustokausi työntekijöiden näkökulmasta

Kulunutta valtuustokautta kuvataan sekavaksi, hektiseksi, poukkoilevaksi, raskaaksi ja kiireiseksi. Ongelmakohdiksi koetaan suunnattomuus, päämäärättömyys, palkkaus ja henkilökohtaisten lisien sekä työn vaatavuuden arvioinnin puutteet, uravaihtoehtojen niukkuus, uusien työntekijöiden heikko perehdyttäminen, seutukunnallisen yhteistyön ongelmat, poliitikkojen keskinäinen kinastelu, raskas byrokratia, heikko tiedottaminen ja liian nopeasti toteutettavat uudistukset yhtäältä kuin liian hidas päätöksenteko. Johtajuudessa on paikoitellen vahvistamisen varaa ja lähiesimiehiltä toivotaan enemmän tukea.

Koko kyselyn vastauksista on kuitenkin tulkittavissa, että työympäristö koetaan avoimeksi ja että myös ongelmakohdista on useimmiten mahdollista puhua. Yhtäältä vastauksista piiryy kuva, että lähiesimiehet koetaan tärkeiksi ja heitä koetaan on luottamusta. Iso organisaatiouudistus vaatii myös vielä mukautumista, mikä näkyy vastauksissa epävarmuustekijänä.

Iso osa ongelmista liittyy tiedottamiseen, jonka ongelmat nousivat vastauksissa esiin läpi kyselyn. Tieto ei kulje kunnolla ja joitakin ongelmia on sen suhteen, kokeeko vastaajat tulevansa kaikissa asioissa kuulluksi vai ei. Myös koettu epävarmuus voi johtua heikosta tiedottamisesta tai tiedon

kulusta. Korona muutti merkittävästi työskentelytapoja, mikä niin ikään voi näkyä vastauksissa sen aiheuttamien seikkojen ollessa tuoreimpana mielessä. Se toi myös uudenlaisia haasteita viestimiseen sekä tiedon vastaanottamiseen uudenlaisessa informaatiotulvassa, jossa liikkuu monenlaista, osin ristiriitaistakin tietoa. Näihin asioihin ei kaupungin ole helppo jos aina edes mahdollista reagoida.

Yleisellä tasolla valtaosa vastaajista kuvailee kuluneen valtuustokauden sujuneet koronaa lukuun ottamatta suhteellisen normaalisti. Kaupungin koetaan onnistuneen säilyttämään palvelut hyvällä tasolla ja hoitamaan perusasiat hyvin. Erityistä kiitosta kaupunki saa siitä, että koronasta huolimatta on onnistuttu jatkamaan töitä, pitämään kaupunki toiminnassa kauttaaltaan sekä koulut auki. Poikkeustilanteeseen on mukauduttu hyvin alun verrattain lyhyeksi jääneistä ongelmista huolimatta.

7. Suositukset

7.1. Vuoden 2019 arviointikertomuksen suositusten jälkiseuranta

Vuoden 2019 arviointikertomuksessa esitettyihin suosituksiin on reagoitu vaihtelevasti. Suurin osa suosituksista on huomioitu ja tilanne korjattu, mutta osaan ei. Tässä ne vuoden 2019 arviointikertomuksessa esitetyt suositukset, joihin ei ole reagoitu toivotulla tavalla:

Vuoden 2019 arviointikertomuksesta:

Suosittelimme kaikkiin hankintapäätöksiin kirjattavaksi näkyviin kustannusvaikutus, mikäli hinnalle ei ilmene julkisuuslain mukaista salausperustetta.

- 1.1** Esimerkiksi kaupunginhallituksen päätös §297 liittyen monitoimikeskuksen julkisivujen suorahankintaa ei sisällä tietoa hankinnan kustannusvaikutuksesta. **Suosittelimme edelleen kirjaamaan julkisia hankintoja koskeviin päätöksiin näkyviin hankinnan arvon.**
- 1.2** Merkittävästä osasta muiden toimielinten päätöksistä puuttuu merkitä siitä, mihin toimivaltaa päätös perustuu. **Suosittelimme kirjaamaan päätökseen näkyviin esimerkiksi viittauksen hallinto- tai johtosäännön ao. pykälään.**
- 1.3** Otto-oikeuden alaiset viranhaltijapäätökset on käsitelty osana ilmoitusasioiden pykälää eikä päätöksestä näy, mitä viranhaltijapäätöksiä toimitelin on käsitelty. **Suosittelimme, että otto-oikeuden alaiset viranhaltijapäätökset käsitellään omassa pykälässään ja päätöksiin kirjataan näkyviin, mitä päätöksiä toimitelin on käsitelty.**

Vuoden 2019 arviointikertomuksesta:

Tilinpäätöksessä on myös tuotu esiin, että kaupunkikonsernin kokonaisvaltaista riskienhallintaa on kehitettävä edelleen. Suosittelemme kehitystyön jatkamista. Valtuuston hyväksymässä talousarviossa on riskianalyysit, joiden seuranta on tapahtunut osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä.

- 1 Kaupungissa on tunnistettu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistarpeet. Suosittelemme kuitenkin varmistumaan sääntöjen ja ohjeiden ajantasaisuudesta, koska esimerkiksi riskienhallintapolitiikan ohje on vuodelta 2011.**
- 2 Suosittelemme tarvittaessa tarkastelemaan myös kaupunkikonsernin vakuutuksia, koska edellisestä tarkastelusta on kulunut kymmenen vuotta**

Vuoden 2019 arviointikertomuksesta:

Suosittelimme sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportointia edelleen kehitettävän, jotta kaupunginhallitukselle kuntalain 39 §:ssä asetettu velvoite huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä toteutuu asianmukaisesti.

- 1 Konserniohjeen mukaan tytäryhteisön tulee antaa seurantaa varten kaupungille kolmannesvuosittain raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä. Tarkastuksessa havaittiin, että Forssan Asunnot Oy:n osalta osavuosikatsaukset eivät sisällä riskiraportointia. Suosittelemme, että kaupunginhallitus velvoittaa kaikki tytäryhteisöt raportoimaan riskeistään ohjeiden mukaisesti.**

Vuoden 2019 arviointikertomuksesta

Tilintarkastajien kanssa käydyn keskustelun perusteella suosittelimme, että muistiotositteilla on eri laatija ja hyväksyjä, jottei ns. vaarallisia työyhdistelmiä synny. Huomio tulee kiinnittää tositteiden informatiivisuuteen, jotta kirjauksen peruste on nähtävissä muistiolta.

- 1 Suurin osa otoksen muistioista oli saman henkilön laatimia ja hyväksymiä. Saamamme tiedon mukaan Loimijoen kuntapalvelujen laskentapäällikölle ja kirjanpitäjälle on annettu oikeus muistiotositteen laatijoina myös hyväksyä teknisiä oikaisuja sisältävät muistiot. Suosittelemme, että muistiotositteilla on eri laatija ja hyväksyjä, jottei ns. vaarallisia työyhdistelmiä synny.**

- 2 Suosittelemme myös kiinnittämään huomiota tositteiden informatiivisuuteen, jotta kirjauksen peruste on nähtävissä muistiolta sekä, että muistioista löytyisi laati-
jan ja hyväksyjän allekirjoitus.**

Vuoden 2019 arviointikertomuksesta:

Tarkastuksen aikana lautakunta huomioi, että organisaation sisäinen viestintä ei aina toteudu tuloksellisella tavalla. Tieto ei aina saavuta kaikkia joita se koskee eikä viestien sisältö aina välity oikein. Ongelma ei ole hälyttävä, mutta se toistuu koko organisaatiossa ja liittyy osin myös vallitsevaan keskustelukulttuuriin. Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunki panostaa viestintätaitojen ja -tapojen kehittämiseen ja koulutukseen.

- 1** 10.5.2021 olleen valtuustokokouksen jälkeen pidetyssä iltakoulussa käsiteltiin valtuuston itsearviointin tuloksia, joissa toistui lukuisat viestintään liittyvät ongelmat, jotka voi katsoa alkaneen tai merkittävästi pahentuneen alkuvuodesta 2020, jolloin koronapandemia iski Suomeen. Tarkastuslautakunnan henkilöstökyselyssä toistui sama huomio viestinnän kestävämmästä tasosta. Ongelma on muuttunut hälyttäväksi. **Suositlemme, että kaupungissa kehitetään ja otetaan käyttöön koko sisäisen viestinnän kattava strategia viipymättä.**
- 2** Mm. kauppakadun remontin yhteydessä tieto ei kulkenut urakoitsijan ja kadun yrittäjien välillä ongelmitta, eikä kaupunki paneutunut ratkaisemaan ongelmaa. Niin ikään asukkaat kokevat, että erinäisistä rakennus- ja saneeraushankkeista tiedotetaan huonosti. **Suositlemme, että kaupunki kehittää ja ottaa käyttöön täsmällisen ja tehokkaan viestintästrategian.**
- 3** Kaupungin tiedottajan tehtäväkuvaan ei kuulu tiedottaa toimialojen asioista, jotka ovat toimialajohtajien tiedotusvastuulla. Siitä huolimatta tiedottaja on tuonut julkaistavaksi myös joitakin toimialajohtajien tiedotuksia, mutta ei kaikkia. Keskustelujen pohjalta työn- ja tehtävien kuva ei kaikilta osin ole selkeää. **Suositlemme, että tiedottaminen keskitetään yhdelle toimijalle.**

Vuoden 2019 arviointikertomuksesta:

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunki selkeyttää kulttuuri- ja liikuntapalveluiden toimintaa asiakaslähtöisemmäksi ja läpinäkyvämmäksi.

ja

Tarkastuslautakunta suosittelee, että julkisesti avataan selvemmin kuinka paljon kaupunki tukee eri muodoissa eri kulttuuri- ja liikuntamuotoja.

- 1 Tarkastuslautakunta on saanut selvityksen kulttuuri- ja liikuntapalveluiden toiminnasta sekä järjestämisestä eikä löytänyt asiasta huomautettavaa. Sen sijaan asiat näyttäytyvät kuntalaisille helposti sekavina ja hankalasti löydettävä tieto rahoituksesta ja muusta tukemisesta sekä eri tukimuodoista ja tavoista voi hämmentää ja luoda mielikuvaa, että näihin asioihin liittyy jotain, mikä tahdotaan salata. **Suosittelimme, että kaupunki kertoo näihin asioihin liittyvät julkiset tiedot keskitetysti yhdessä paikassa nettisivuillaan.**

Kaupunginhallitus ei toimittanut vuoden 2019 arviointikertomuksen johdosta tehtäviä toimenpiteitä koskevaa lausuntoaan ajallaan. Lausunnossaan kaupunginhallitus kertoo, ettei se ottanut kantaa kaikkiin tarkastuslautakunnan esittämiin suosituksiin.

- 1 Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisistä tehtävistä on laatia vuosittain arviointikertomus kaupungin toiminnoista, joissa tarkastetaan talouden toteutumista suunnitellusti sekä valtuuston tahdon toteutumista. Sen lisäksi arviointikertomuksessa tarkastellaan lähemmin lautakunnan valitsemia toimialoja, alueita tai muita kaupungin organisaation osia. Arviointityön tuloksena syntyy suosituksia, jotka esitetään arviointikertomuksessa. Niiden tarkoitus on tuoda esiin asioita, joissa on korjaamisen varaa, jotta kaupungin toiminta olisi tehokasta, läpinäkyvää ja lainmukaista. Suositusten taso vaihtelee sellaisesta, joka on hyvä ottaa huomioon vastaisuudessa välittömiä korjaustoimia edellyttäviin. **Suosittelimme, että jatkossa kulloinenkin kaupunginhallitus ottaa kantaa tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen suosituksiin ja ottaa ne huomioon päätöksenteossa.**

7.2. Vuoden 2020 arviointikertomuksen suositukset

Oppilastiedot:

Tällä hetkellä osalla kouluista listoista kävi ilmi tehostetun ja erityisen tuen sekä pidennetyt oppivelvollisuuden oppilaat.

- 1 **Suosittelimme, että kaikkien koulujen osalta allekirjoitetaan ja arkistoidaan yhteneväiset oppilaslistat tilastointipäivän (20.9) oppilastiedoista.**
- 2 **Suosittelimme, että kaikkien koulujen osalta arkistoidaan listat, joista nämä tiedot käyvät ilmi.**
- 3 **Suosittelimme myös arkistoidaan yhteneväisesti allekirjoitetun opiskelijakyselyn yhteenvedon kaikkien koulujen osalta.**

Tilinpäätös:

Esimerkiksi laskutoimitusten dokumentoimiseen ja dokumentteihin tarvittavien liitteiden sisällyttämiseen aineistoon on hyvä kiinnittää huomiota.

- 1. Suosittelemme kiinnittämään huomiota tase-erittelyjen ja muiden tilinpäätöstä varmentavien dokumenttien täydellisyyteen.**

Olellaiset kuluerät:

Saadun tiedon mukaan toimittajan ennakkoperintärekisteriin kuuluminen tarkastetaan toimittajaa perustettaessa ja mahdollista on myös käyttää CGI:n toimittamaa massa-ajoa, jolla tiedot olisi ajettavissa. Tätä ei kuitenkaan saadun tiedon mukaan ole tehty tänä vuonna.

- 1 Suosittelemme, että massa-ajo tehtäisiin vuosittain, jotta voidaan varmistua toimittajien kuulumisesta ennakkoperintärekisteriin.**

Henkilöresurssit:

Henkilöstön vähäiset resurssit ja runsas vaihtuvuus on riski työhyvinvoinnin ja jaksamisen suhteen. Eri toimialoilla ja niiden sisällä on merkittävästi tehtäviä, joissa käytössä olevat henkilöstöresurssit eivät täysin vastaa tarvetta.

- 1 Suosittelemme, että kaupungin organisaatiossa ryhdytään toimiin, jotta nämä riskikohdat havaitaan ja voidaan ratkaista.**

8. Loppusanat

Tarkastuslautakunta tutustui kaupunkiorganisaation palvelutoimintaan pyrkien varmistumaan sen taloudellisuudesta, tehokkuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunginhallinnossa noudatetaan sitä koskevaa lainsäädäntöä, hallintosääntöä sekä seurataan johtosääntöjä ja määräyksiä. Tarkastuslautakunta toteaa myös valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuneen pääosin valtiolta tulleen korona-avustuksen tuella. Tulevat vuodet edellyttää luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta entistä tarkempaa taloudenhoitoa ja määrätietoisuutta valtion tukien normalisoituessa.

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin henkilöstöä sekä kaikkia arviointiin ja tilintarkastukseen osallistuneita hyvästä yhteistyöstä.

Allekirjoitukset

Manu Mäkinen
Puheenjohtaja

Marjut Kallioinen
Varapuheenjohtaja

Jaakko Henriksson

Pirita Hipp-Koskenoja

Jari Hämäläinen

Sari Rämö

Sofia Vuorinen

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 22 pages before this page
Dokumentet inneholder 22 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 22 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 22 sider før denne side

Detta dokument innehåller 22 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende